

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Vår dato 18.06.2014
Vår referanse 2014/3477
Arkiv nr. 461.2
Deres referanse

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Inspeksjonsrapport

2014.019.I.FMHE

Tynset kommune,
2500 Tynset

Inspeksjon ved Tynset avløpsanlegg

Dato for inspeksjonen: 11.06.2014
Rapportnummer: 2014.019.I.FMHE
Saksnr.: 2014/3477

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Per John Valle
John Kvernbekkeng
Kjell Erik Bangen

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Tynset avløpsanlegg, 11.06.2014:

Fylkesmannen avdekket 2 avvik og 5 anmerkninger:

- Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende (*avvik*)
- Kommunen overholdt ikke rensekravene for utslipp til vann i 2013 (*avvik*)
- Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer
- Driftsrutiner ved og oversikt over ledningsnett kan fortsatt forbedres
- Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved avløpsanlegget
- Miljøriskovurdering for avløpsanlegget er svært enkel
- Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfull

Kommunen må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2014** på at avvikene er rettet. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr : 940 837 685	Eies av: -
Besøksadresse: Torvg. 1, 2500 Tynset	Telefon: 62 48 50 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110	E-post: postmottak@tynset.kommune.no

Kontrollert anlegg

Navn: Tynset avløpsanlegg	Anleggsnr: 0437.0041.001
Kommune: 0437 Tynset	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 3
Tillatelse gitt: 13.04.2011	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av rensekrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og rensekrav for 2013
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2013
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Kommunen plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2014**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 16.05.2014). Dette betyr at dere skal betale *kr. 12 000* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1   Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende

**Avvik fra   Forskrift om internkontroll § 5 punkt 6 (risiko, planer og tiltak)
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)**

Kommentar

Kommunens hovedplan VA er fra 2000 og saneringsplanen fra 1993. Planene har derfor begrenset aktualitet i dag. Kommunen planlegger utarbeidelse av ny hovedplan i 2014 og saneringsplan i 2016. I tillegg vil det bli utarbeidet en utvidelsesplan for tilknytning, bl.a. sørover langs RV 3.

Det foreligger ikke overordnede/strategiske mål eller funksjonsmål for avløpsanleggene i dag. Dette vil være naturlig å fastsette i forbindelse med utarbeidelse av hovedplan/saneringsplan. Gjennom de nye utslippstillatelsene vil det bli satt krav om at funksjonsmål for avløpsnett skal utarbeides innen utgangen av 2016.

Avvik 2   Kommunen overholdt ikke renskravene for utslipp til vann i 2013

**Avvik fra   Utslippskrav satt i tillatelsen
Forurensingsforskriften § 14-2, § 14-11
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)**

Kommentar

Nye Tynset rensanlegg ble satt i drift 10.11.2012. Anlegget hadde overskridelser av renskravene gjennom hele 2013, og har fortsatt problemer. Anlegget hadde utstyrsfeil i startfasen. Konsulenten hevder avløpets sammensetning ikke er som forutsatt.

Rensfunksjonen og utslippsmengden varierer mye. I perioder fungerer anlegget ganske bra, men ellers forekommer mye flyteslam fra Muslingen (slamseparasjonsenheten). Kommunen antar at biotrinnet har for liten kapasitet. Det skal avholdes nytt møte med leverandør/konsulent. Det antas at det vil bli gjort forsøk med å øke den biologiske behandlingsskapasiteten ved å tilsette mer filtermedium. Det er avsatt plass til å installere én Muslingenhet til (økning fra to til tre), men det antas at det ikke er nødvendig å øke kapasiteten på slamseparasjonstrinnet.

Overløp på rensanlegget er ved innløp og før biotrinnet.

Det er ikke tatt ut regelmessige driftskontrollprøver og -analyser i det senere. Slike prøver er generelt viktig for styringen av rensanlegget, og for å kunne dokumentere driftsproblemer ved eventuelt senere overskridelser av renskravene til utslippskontrollen. Driftssituasjonen når det gjelder flyteslam kan observeres i utløpskassa.

Teknisk sjef har ansvar for å kontrollere analyseresultater til utslippskontrollen.

Eksterne driftsproblemer ved rensanlegget er store fremmedvannsmengder og fett. Tilrenning på kortvarig basis kan tredobles ved kraftig nedbør, noe rensanlegget takler dårlig. Årlig fremmedvannsmengde utgjør 19 %. Hydrauliske mengder utgjør ikke noe vesentlig kapasitetsproblem for rensanlegget.

Tilførsler av prosessavløp utgjør ikke noe driftsproblem nå. Kommunen har kartlagt virksomheter som bør ha fett- eller oljeavskiller, og gjennomført en brevundersøkelse overfor disse med etterspørsel av anleggsstatus.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1 Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer

Kommentar

Kommunen har ikke gjennomført fullstendige vurderinger og tiltak for å forberede avløpsanleggene til forventede økte nedbørsmengder som følge av framtidige klimaendringer, men deltar i Driftassistansens/COWIs prosjekt for utarbeidelse av mal for risikovurdering av framtidige konsekvenser som følge av forventet økt nedbørsintensitet. Kommunen har kjennskap til felter og områder med mye innlekking, men har ikke data for mengder. Dette vil være tema for kartlegging i saneringsplanen.

Det er etablert nedbørsmålere etablert 1 km sør for sentrum. Nedbørsdataene benyttes i «Bedre VA».

Anmerkning 2 Driftsrutiner ved og oversikt over ledningsnett kan fortsatt forbedres

Kommentar

Kommunen har ikke hatt godt nok grunnlag for å utarbeide saneringsplan tidligere, men har utført omfattende kartlegginger og undersøkelser i det senere. Ledningsdata har hittil vært lagret og kunne brukes på enkeltkomponenter og ledningsstrekk, men data kunne ikke sammenstilles. Programmet har blitt forbedret og data har nå bedre tilgjengelighet.

Nettet har hovedsakelig separatnett, men det finnes noen fellesledninger mot Haverslia. Ledningskartet er ikke helt oppdatert, de nyeste ledningene er ikke lagt inn. Gamle ledninger er stort sett oppdatert og registrert, det mangler stedvis likevel noen registreringer.

Spyling av problemstrekninger foretas ved behov. Pluggkjøring foretas over elva. Det leies inn ¾ årsverk til drift/vedlikehold av nettet.

De siste årene er gjennomført fornyelse hatt et tilfredsstillende omfang, vurdert i antall meter. Det ble skiftet 600 m i 2013 og 400 m i 2012. Langsiktig behov er anslått til ca. 300 meter (årsrapport 2013). Effekten av utførte rehabiliteringstiltak merkes positivt på driftsbetingelsene. Kjelleroversvømmelser har nå lite omfang.

Brå eller vedvarende endringer i pumpemengder kan indikere driftsfeil eller lekkasjer på nettet. Dette kan avdekkes ved systematisk studering av pumpedata og trendbilder. Dette vurderes aktivt av driftsoperatørene, men erfaring er personrelatert. Gode rutiner ved slike vurderinger anses å være viktig, og bør systemiseres og kvalitetssikres best mulig.

Mengder som pumpes fra hovedstasjonen (gamle RA) og renseanleggets innløp sammenholdes med tanke på å avdekke eventuelle anleggsfeil på dette strekket.

Avløpsnettets har 2 elvekryssninger. Disse er særlig sårbare for betydelige og langvarige utslipp. Det er ikke tilknyttet alarm med tanke på avdekking av lekkasjer eller ledningsbrudd. Trykkgever kan installeres og knyttes til alarmvarsling.

Anmerkning 3   Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved avløpsanlegget

Kommentar

Tynset renseanlegg er foreløpig ikke akkreditert for prøvetaking til utslippskontrollen. Kommunen skal inngå i Driftsassistansen akkrediteringsordning, der kommunens personell som foretar prøvetakingen er kontrahert. Ekstraordinær 6 måneders prøvetakingsperiode starter til høsten, med sikte på godkjenning våren 2015.

Anmerkning 4   Miljøriskovurdering for avløpsanlegget er svært enkel

Kommentar

Kommunen har gjennomført en grovmasket kartlegging og analyse av risikoforhold som vedrører ytre miljø. Det er gjennomført en enkel kartlegging av aktuelle hendelser, som riktignok omfatter hele temaspekteret. Avløpsnettets er kun kartlagt for 3 hendelser, f.eks. er ikke elvekryssninger eller ledningsbrudd vurdert.

Ingen vurderte hendelser munner ut i behov for tiltak. Analysen er inndelt i 4-5 sannsynlighets- og konsekvensnivåer, og oppdateres årlig.

Norsk Vanns nye veileder for ROS-analyser er ikke benyttet.

Anmerkning 5   Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfull

Kommentar

Kommunen har innført Kvalitetslosen som kvalitetssystem, som baserer seg på elektronisk behandling av avvik. Ved registrering av avvik går melding automatisk til nærmeste leder. Dersom avviket ikke er behandlet innen 3 uker, går meldingen videre til neste leder og ender til slutt hos rådmannen. Hendelser graderes i alvorlighetsgrader: lav-middels-høy. Tiltak må beskrives for å kunne lukke avvik. Driftsoperatør kan selv lukke avvik.

Systemet oppleves å ikke være spesielt godt tilpasset avløpssektoren. Det føres driftsjournal (DiHs skjema) og daglogg (utførte arbeidsoppgaver) i tillegg. Det registreres flere avvik enn før (3-4 så langt i 2014). Typer hendelser som registreres er tilstoppinger, overløp utover 24 timer, feil ved stigerør i kummer o.l.

Kommunen har ikke avviksbehandlet overskridelse av rensekrav. I tilknytning til det kan det anføres at kommunen arbeider kontinuerlig for å bedre rensresultatene ved anlegget. Kommunen bør likevel ta en gjennomgang på hvilke typer hendelser som registreres og behandles i det ordinære avvikssystemet.

8. Andre forhold

Nødoverløp og pumpestasjoner

Tynset har 12 pumpestasjoner, 11 er tilknyttet driftskontrollanlegget. Den siste stasjonen er liten og privat. Alle stasjonene er oppgradert med GSM-tilknytning. Hovedstasjon (gamle RA) har mengdemåler.

Ett overløp utenfor pumestasjonene fungerer som avlastning, dette ble avdekket i vår. Kommunen har ellers kontroll og oversikt over nettet.

Tilsyn utføres nesten ukentlig, noen stasjoner har tilsyn hver andre uke. Det foretas bl.a. rengjøring av nivåfølere/trykktransmittere. Til daglig kontrolleres driften av pumpestasjonene gjennom driftskontrollen. Stasjonene ringes opp hvis det inntreffer driftsfeil.